

การเรียนรู้ ศาสตร์ความรู้ที่จำเป็นในการเรียนรู้ : การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

ผศ. ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มจร.วิทยาเขตเชียงใหม่

การเรียนรู้ตามทัศนะของนักจิตวิทยาหลายท่านให้ความหมายของการเรียนรู้ในความต่าง ผลานความหลากหลาย อาทิเช่น ครอนบาค (Cronbach) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์บุคคล ประสบความสำเร็จ ฮิลการ์ด และ เบาเวอร์ (Hilgard & Bower, 1981) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึก ทั้งนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ฤทธิ์ของ ยา หรือสารเคมี ดังนั้นพอสรุปแนวคิดของนักจิตวิทยา ตามความคิดของผู้เขียนได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้โดยแสดงออกถึงพฤติกรรมที่อาศัยประสบการณ์ และการฝึกฝนตนเองเป็นประจำ โดยไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตาม สัญชาตญาณ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลในพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (Webster 's Third New International Dictionary) กำหนดความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเพิ่มพูนและปรุงแต่งระบบความรู้ ทักษะ นิสัย หรือการแสดงออกต่างๆ อันมีผลมาจากสิ่ง กระตุ้นอินทรีย์โดยผ่านประสบการณ์ การปฏิบัติหรือการฝึกฝน^๑ การเพิ่มพูนความรู้ โดยแสดงออก ถึงพฤติกรรมที่อาศัยประสบการณ์ และการฝึกฝนเป็นประจำของบุคคล โดยไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ ผู้เขียนข้อแยกประเด็นการอธิบาย สองส่วน ดังนี้

^๑ <http://www.baanjomyut.com/library>

๑. การเรียนรู้โดยการเพิ่มพูนความรู้ที่อาศัยประสบการณ์ และการฝึกฝน สู่ความสำเร็จที่ถาวร

ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความเข้าใจในเรื่องบางเรื่อง ซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถในการนำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมายบางประการ (ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki>) ความรู้โดยอาศัยประสบการณ์ ประสบการณ์แยกได้เป็นสองอย่าง ได้แก่ ประสบการณ์ตรง คือ การที่บุคคลได้สัมผัสด้วยตนเอง ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้เพราะมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เผชิญกับสถานการณ์เดิมแตกต่างไปจากเดิม ในการมีประสบการณ์ตรงบางอย่างอาจทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ ได้แก่ สารเสพติดฤทธิ์ของยา มีต้นเหตุมาจากความเหนื่อยล้าของร่างกาย และมีผลเนื่องจากความเจ็บป่วยทางกายหรือทางใจและประสบการณ์ทางอ้อม คือ ประสบการณ์ที่บุคคลมิได้พบหรือสัมผัสด้วยตนเองโดยตรง แต่อาจได้รับได้ในทางอ้อมจากการเข้าร่วมสัมมนา การอ่านหนังสือ และการรับรู้จากสื่อสารมวลชนต่างๆ

ภาพประกอบ : น้องเมย์ สุดยอด คว่าแชมป์ “ตบลูกขนไก่โลก” หลังชนะเลิศ ๑ ของโลกชาวจีน ๒-๑ เกมถึงถิ่น ซีเกมส์มินตัน “ชิงแชมป์โลก ๒๐๑๓” ที่เทียนเหอ อินดอร์ สเตเดียม ในเมืองกวางโจว ประเทศจีน เมื่อวันที่ ๑๑ ส.ค.๒๐๑๓ รอบชิงชนะเลิศ “น้องเมย์” มือ ๓ ของโลก พบกับ หลี เลี้ยวเลย มือ ๑ ของโลก และแชมป์โอลิมปิกเกมส์ ๒๐๑๒ จาก

จีน โดยคู่นี้เคยพบกัน ๕ ครั้ง และเป็น สาวจีนเอาชนะได้ ๔ ครั้ง โดยน้องเมย์ เอาชนะได้ครั้งเดียวในศึก “ยูเอส โอเพ่น ๒๐๑๑” ซึ่งชนะไป ๒ เกมรวด^๒ ผู้เขียนขอยกย่องชื่นชมต่อความสำเร็จ แต่พอทราบถึงที่มาของความสำเร็จแล้วยิ่งน่ายกย่องเพราะตลอดเวลาน้องเมย์ทุ่มเทให้กับการฝึกซ้อมมาโดยตลอด มีวันนี้ได้จึงเกิดจากความมานะ การฝึกฝนตนเองอยู่เป็นประจำ

เรื่องของการฝึกฝนตนเอง ดร.สุทธิชัย ปัญญาโรจน์ ได้เขียนไว้ใน www.dr.suthichai.com ไว้ว่า การฝึกฝนตนเองมีความสำคัญมากสำหรับบุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จใน

^๒ <http://www.dailynews.co.th/Content/sports>

การดำเนินชีวิต ซึ่งหลักในการฝึกฝนตนเองที่ดี จะต้องมีการสำรวจตนเองหรือวิเคราะห์ตนเอง ถึงข้อดีข้อเสีย และสิ่งใดที่ต้องแก้ไข ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น หลักในการฝึกฝนตนเองมีดังนี้

๑. การสร้างเป้าหมายในชีวิต มีความสำคัญ สำหรับบุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จ ในการสร้างเป้าหมายในชีวิต ไม่ควรทำแบบเพื่อฝัน วิธีการหนึ่งหารูปภาพในสิ่งที่เราต้องการ อยากได้ อยากเป็น มาติดไว้เพื่อเตือนใจตัวเองเป็นสัญลักษณ์ ก็จะทำให้ไม่ลืมเป้าหมายนั้น อีกทั้งไม่ทำให้เดินออกนอกเส้นทางของเป้าหมายที่วางไว้

๒. ความขยันขันแข็ง คนที่มีความขยันขันแข็งอย่างสม่ำเสมอ ไม่ละความพยายาม ไม่เป็นคนใจร้อน ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคต่างๆ มีอิทธิบาท ๔ คือ มีฉันทะ การรักในสิ่งที่ตนเองทำ มีวิริยะ มีความพยายามพากเพียรในสิ่งที่ตนเองต้องการ มีจิตตะ มีการเอาใจใส่ต่องาน และมีวิมังสา มีการแก้ไข ไตร่ตรองในงานที่ทำ

๓. ความเป็นผู้ที่เข้มแข็ง หนังสือเรื่อง “มหาบุรุษ” ของพลตรี หลวงวิจิตรวาทการได้เขียนไว้ว่า คนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่ดี คือ ไม่เป็นคนที่บ่นหรือร้องทุกข์ ไม่บอกความลับของตนเองหรือไม่ต้องการทราบความลับของผู้อื่น ไม่ต้องการรู้ว่า ผู้อื่นจะคิดอย่างไรกับเรา เป็นคนที่มองโลกในแง่ดี สามารถนำสิ่งต่างๆ ที่ร้ายมาเป็นประโยชน์แก่ตนได้ และมีสติสัมปชัญญะ อยู่ตลอดเวลา

๔. ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นเรื่องของความคิด นักจิตวิทยาหลายท่านให้คำแนะนำไว้ว่าให้คิดในแง่ดี เช่น ตนเองทำได้ มีความแข็งแรง เข้มแข็ง เป็นคนมีพลัง ความคิดจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง แต่ถ้าหากคิดลบ ความคิดนั้นจะทำลายความเชื่อมั่นในตนเองได้เช่นกัน

๕. ความเป็นผู้ตรงต่อเวลา ประเทศที่พัฒนาแล้วประชาชนส่วนใหญ่มีนิสัยเป็นคนตรงต่อเวลา การสร้างนิสัยให้เป็นคนตรงต่อเวลา ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก และควรมีเครื่องมือช่วย เช่น Diary, ตารางการทำงาน ,แผนงานประจำวัน, บันทึกรายวัน (บันทึกช่วยจำ) ผู้ที่มีนิสัยตรงต่อเวลา มักเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมของคนทั้งหลาย

๖. ความมีสุขภาพดี คนที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต มักเป็นคนที่มีสุขภาพดี จะมีประโยชน์อันใด หากว่าเราประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ร่ำรวย มีอำนาจ แต่สุขภาพเราแย่มาก ป่วยเป็นโรค ไม่สามารถเดินได้ ภาพลักษณ์ของผู้นำประเทศที่มีความกระตือรือร้น มี

สุขภาพร่างกายที่ดี โดยไม่เห็นผู้นำประเทศท่านใดที่ป่วยหนักแล้วเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งการจะทำให้สุขภาพดีนั้น ควรปฏิบัติตนให้เหมาะสม เช่น การเลือกและการทานอาหารให้เพียงพอ มีประโยชน์ การออกกำลังกายที่เหมาะสม การพักผ่อนอย่างพอเพียงต่อร่างกาย

สรุปได้ว่า หลักในการฝึกฝนตนเองมีความสำคัญ บุคคลที่ต้องการประสบความสำเร็จ ต้องมีการพัฒนาตนเอง เรียนรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มีการฝึกปฏิบัติเป็นประจำ ดังนั้น บุคคลที่ประสบความสำเร็จ มักเริ่มต้นที่การพัฒนาตนเองก่อน และหาความรู้สั่งสมประสบการณ์จนสำเร็จในชีวิตอย่างถาวร

๒. การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคุณภาพ โดยไม่ได้เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณ แต่เกิดจากการเรียนรู้ตลอดชีพ

การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองที่ไม่ได้เกิดจากการตอบสนองตามสัญชาตญาณเดิม ผู้เขียนขออธิบายความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรม กับ สัญชาตญาณไว้ดังนี้ พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง กิริยาอาการที่แสดงออกทุกรูปแบบของสิ่งมีชีวิตเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นทั้งภายในและ สิ่งเร้าภายนอก เป็นการแสดงออกที่สอดคล้องกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น สามารถสังเกตเห็นได้จากภายนอกโดยรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ เป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ส่วนสัญชาตญาณ (Instinct)^๑ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดเอง หรือเกิดอยู่ประจำสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบัญญัติเรียกกันในที่นี้ว่า สัญชาตญาณ แปลว่า ญาณที่เกิดขึ้นเอง หรือญาณที่มีการเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณแห่งการยึดถือว่ามีตัวของตัว นับว่าเป็นสัญชาตญาณแม่บทแห่งสัญชาตญาณอื่น ๆ ทั้งหมด สัญชาตญาณเป็นความรู้ที่เกิดเองตามธรรมชาติ ไม่เกี่ยวกับการฝึกฝนหรือสติปัญญา มีมากอย่างด้วยกัน เช่น นกที่รู้จักทำรังอย่างประณีต โดยไม่เคยเห็นตัวอย่าง ความรู้สึกในทางต่อสู้ การสืบพันธุ์ การหาอาหาร โดยตรงข้ามจากสติปัญญา ซึ่งเป็นของเกิดเองไม่ได้ ต้องอาศัยการเรียนรู้

^๑ <http://www.nana-bio.com>

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีพอย่างมีคุณภาพ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในเรื่องของหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน^๔ ผู้เขียนขอแนะนำเสนอการเรียนรู้ตลอดชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) สามารถจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ได้ ๓ ด้าน มีดังนี้

๑. Cognitive Domain

ด้านพุทธิพิสัย (พฤติกรรมด้านสมอง) (Cognitive Domain)	
ความรู้ (Knowledge)	สามารถในการจำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มา
ความเข้าใจ (Comprehension)	สามารถในการแปลความ ขยายความ ในสิ่งที่ได้เรียนรู้
การนำไปใช้ (Application)	สามารถในการใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาก่อนให้เกิดสิ่งใหม่
การวิเคราะห์ (Analysis)	สามารถในการแยกความรู้ออกเป็นส่วน ทำความเข้าใจในแต่ละส่วน ว่าสัมพันธ์ หรือแตกต่างกันอย่างไร
การสังเคราะห์ (Synthesis)	สามารถในการรวมความรู้ต่าง ๆ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดเป็นสิ่งแปลกใหม่
การประเมินค่า (Evaluation)	สามารถในการตัดสินคุณค่าอย่างมีเหตุผล

^๔ วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ : ๒๕๕๗, หน้า ๒๕.

พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา จัดได้ ๖ ระดับ ได้แก่

๑. ความรู้ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่างๆ จากการที่ได้รับรู้ไว้และระลึกถึงนั้นได้เมื่อต้องการเปรียบเทียบบันทึกเสียงหรือวิดีโอที่สามารเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่างๆได้ สามารถเปิดฟังหรือ ดูภาพเหล่านั้นได้ เมื่อต้องการ

๒. ความเข้าใจเป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือ การกระทำอื่น ๆ

๓. การนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้

๔. การวิเคราะห์ ผู้เรียนสามารถคิด หรือ แยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

๕. การสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย การกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานขึ้นใหม่ หรือ อาจจะทำให้เกิดความคิดในอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมขึ้นมาในรูปแบบ หรือ แนวคิดใหม่

๖. การประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสิน ตีราคา หรือ สรุปลักษณะกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมนยอมรับก็ได้

๒.Affective Domain

ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)	
การรับรู้ (Receive)	ใส่ใจสนใจในสิ่งเร้า
การตอบสนอง (Respond)	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น
คุณค่า ตำนาน (Value)	รู้สึกซาบซึ้งยินดี และมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น
การจัดระบบ (Organize)	เก็บถวณแยกต่างในคุณค่า, แก้ไขความขัดแย้ง สร้างปรัชญาหรือเป้าหมายให้กับตนเอง
บุคลิกภาพ (Characterize)	ทำให้เป็นคุณลักษณะหนึ่งของชีวิต

ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรม ด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัย จะประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ ๕ ระดับ ได้แก่

๑. การรับรู้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์ หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้า นั้นว่าคืออะไร แล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

๒. การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้า นั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

๓. การเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การยอมรับนับถือในคุณค่านั้น ๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

๔. การจัดระบบ การสร้างแนวคิด จัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความล้มพันธ์ ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป แต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจจะยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

๕. บุคลิกภาพ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต่องดงามพฤติกรรมด้านนี้ จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อม แล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ ขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นค่านิยม และยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิด อุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางการพฤติกรรมของคนคนจะรู้ดีรู้ชั่วอย่างไรนั้น ก็เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

๓. Psychomotor Domain

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)	
การรับรู้ (Imitation)	สังเกตและทำตาม
การลงมือปฏิบัติ ทำตาม (Manipulation)	ทำตามได้
ความถูกต้อง (Precision)	ทำได้ถูกต้อง ควบคุมและลดความผิดพลาด
ความชัดเจน ต่อเนื่องในการปฏิบัติ (Articulation)	เรียนรู้วิธีการถูกต้องตามขั้นตอน
ความเป็นธรรมชาติ (Naturalization)	แสดงพฤติกรรมเป็นประจำ เป็นอัตโนมัติ จนกลายเป็นธรรมชาติ

พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรงโดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย พฤติกรรมย่อย ๆ ๕ ชั้น ดังนี้

๑. การรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

๒. กระทำตามแบบ หรือ เครื่องชี้แนะ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

๓. การหาความถูกต้อง พฤติกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

๔. การกระทำอย่างต่อเนื่องหลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตนเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง จนปฏิบัติงานที่ย่างยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนเกิดทักษะได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

๕. การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติ ได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติ เป็นไปอย่างธรรมชาติซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ของบลูมเป็นทฤษฎีที่สำคัญเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้โดยตรง และทางอ้อม เป็นพื้นฐานของผู้เรียน เป็นหัวใจสำหรับผู้เรียนรายบุคคล คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สารสนเทศที่ถูกต้อง หากผู้เรียนมีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่แตกต่างกัน อีกประการหนึ่งคุณลักษณะของแต่ละคน เช่น ความรู้ที่จำเป็นก่อนเรียน แรงจูงใจในการเรียน และคุณภาพของผู้ถ่ายทอด ดังนั้น การเรียนรู้เป็นศาสตร์ความรู้ที่จำเป็น และมีความสำคัญยิ่งในการเรียนรู้สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ...ตลอดชีพ

เอกสารอ้างอิง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

วารสารวิชาการ และวิจัยสังคมศาสตร์. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒๕ มกราคม-เมษายน ๒๕๕๗. สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **Teaching Profession in ASEAN**. กรุงเทพฯ. บริษัท เอ็นว ดีไซน์ แอนด์ พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๗.

เว็บไซต์

บ้านจอมยุทธ: ม.ป.ป. (๒๕๕๓). **ความหมายของการเรียนรู้.[ออนไลน์]** แหล่งที่มา http://www.baanjommyut.com/library_๒/psychology_of_learning/๐๑.html. : [สืบค้นวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘]

กีพีเดีย สารานุกรมเสรี: (ม.ป.พ.).ม.ป.ป. (๒๕๕๘). **ความรู้.[ออนไลน์]** แหล่งที่มา <http://th.wikipedia.org/wiki/> [สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘]

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม. [สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘] จากMax Social.

<https://sites.google.com/site/anansak๒๕๕๘/thvsdi-kar-reiyn-ru-khx-ngblum>

นันทนา สำเภา. (ม.ป.พ.). **กลไกการเกิดพฤติกรรม**. (วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘) จาก nana-bio แหล่งเรียนรู้ที่คุณกำลังค้นหา<http://www.nana-bio.com/e-learning/Behavior/behavior.html>

สุทธิชัย ปัญญาโรจน์. **การฝึกฝนตนเอง**. (วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๘) จากwww.drsuthichai.com